

107679

«OMAHA»: Veteraner, statsoverhoder, regjeringsledere, generaler, admiraler og flere tusen hedersgjester møtte frem. Kontinentets blodige frigjøring begynte på denne stranden en morgenstund for 50 år siden. *Af 8/6-94*

GALT AVSTED: Fem norske veteraner, representanter for våre våpengrener, ble villedet av fransk politi. Bussen deres ble dirigert til feil seremoni, og ethvert forsøk på å snu, ble møtt med et håndfast fransk «NON».

UTESTENGT: De var der nesten alle sammen – europeere og amerikanere. Tyskerne satt hjemme og fulgte TV-bildene med blandede følelser. Et knepent flertall mener at i dag burde tyskerne få være med.

Foto:NTB/AP

VETERANER: Glede ved å møte kamerater, sorg ved synet av gravstøttene over de mange som falt. Amerikanske veteraner ved krigskirkegården like over «Omaha»-stranden.

D-dagen minnet på storslått vis

**CATO GUHNFELDT
TOR G. JARILD (foto)**

Caen.

Etter fanfarer fra Gardens musikkropp inntok i går fyrster og presidenter «Omaha»-stranden. Her stupte 2374 unge amerikanere på invasjonssdagen for 50 år siden.

I tillegg til statsoverhodene og statsministrene fra 13 land, var nærmere 7000 spesielt invitert gjester i går ettermiddag tilstede under hovedseremonien i Normandie. På «Omaha»-stranden der amerikanske styrker hadde sine største tap, 2374 døde og falne invasjonssdagen i 1944.

Med president Bill Clinton, dronning Elizabeth, president François Mitterrand og kong Harald sammen med forsvarsledelsen, æret man de falne og hedret innsatsen til de hundretusen av allierte soldater, som deltok i den største operasjon under hele 2. verdenskrig.

Rett før gjestene inntok sine plasser på «Omaha»-stranden spilte Garde-musikken med drilltropp for gjestene. På stranden der amerikanske ungdommer stupte for tyske kuler sto i tillegg 96 norske gardister oppstilt sammen med lignende paradetropper fra de øvrige allierte landene.

Under seremonien bragte fem landgangsfartøyer soldater med de allierte avdelingsflagg fra invasjonen i

land. Norge var representert med splittflagget. I sjøen utenfor defilerer et stort antall krigsfartøyer, deriblant fregatten KNM «Bergen». Det var planlagt en overflyvning av 60 fly, både moderne og veteranfly fra krigen, derunder fire norske F-16 fra 331 Skvadron i Bodø. Men værforholdene medførte at de norske flyene måtte bli på bakken sammen med fly fra flere andre nasjoner.

I land med flagget

Markeringen av 50-års minnet for invasjonen startet allerede i grålysningen på alle de fem invasjonstrendene. Ved på «Gold»-stranden ved Arromanche var nærmere 5000 tilskuere samlet i typisk «invasjonsvær», duskregn under en grå himmel, allerede fra klokken seks om morgenen. Presis klokken 06.30, på nøyaktig samme klokkeslett som den allierte landgangen i 1944, gikk fire landgangsbåter fra det britiske moderskipet HMS «Fearless» inn mot stranden med flaggbærere fra 14 nasjoner om bord. Den 19 år gamle gardist Hans Magne Bigton fra Ålesund bragte det norske flagget i land og ga det videre under en kort overleverings-seremoni på stranden. De øvrige land som var representert var Storbritannia, USA, Canada, Nederland, Polen, Den tsjekkiske republikk, Slovakia, Belgia, Luxembourg, Helles, New

Zealand, Australia og Frankrike.

16 seremonier

I alt holdt de ulike allierte nasjoner 16 seremonier i Normandie i går. Om formiddagen var kong Harald sammen med dronning Elizabeth, prins Philip og president Mitterrand tilstede under en minnegudstjeneste på den britiske krigskirkegården i Bayeux. Her inngikk det store flertall av de offisielt inviterte norske krigsveteranene i mengden av tilsammen vel 6500 veteraner, i hovedsak fra Storbritannia.

Narvik minnet

For de norske veteranene fra Flyvåpenet knytter det seg særlig følelser til landsbyen Villons-les-Buissons utenfor Caen, hvor den norsk-fransk hovedseremonien begynte ved det norske monumentet kl. 19 i går kveld. Det var her den første norske feltflyplassen på Kontinentet i 1944 kom til å ligge. Under seremonien var kong Harald tilstede sammen med franske statsminister Edouard Balladur i spissen for en fransk regjeringsdelegasjon og vel 800 gjester. En spesiell gjest var generalmajor Helge Mehre, som i 1944 var sjef for 132 Wing, der de norske skvadronene inngikk.

I sin tale minnet kong Harald om kampene ved Narvik i 1940.

MINNER: Kong Harald hilser på en av de norske veteranene og ville høre om hans opplevelser. Kongen fremhevet nødvendigheten av å lege gamle sår i sin tale i Villons-les-Buissons.

«Det er i nødens stund man lærer hvem som er ens venner. Og den franske hjelp og militære innsats ved Narvik vil alltid bli husket i Norge».

Her ble fienden påført sine første militære nederlag, noe som skulle få stor psykologisk betydning i den fortsatte frihetskampen både i Norge og i Frankrike, sa kong Harald.

Kongen uttrykte deretter

sin anerkjennelse av den franske innsatsen under invasjonen i Normandie og nevnte spesielt den franske motstandsbevegelsen.

I forbindelse med 50-års markeringen er det fra mange hold blitt lagt merke til og kritisert at Tyskland ikke er blitt offisielt invitert til Normandie.

«Det er viktig og lege gamle sår og bidra til et tryggere Europa. Det er der-

for viktig at tyskerne ikke blir stående i bevisstheten som fiender, men som viktige allierte i utformingen av det nye Europa, sa kong Harald.

Deretter la kong Harald og statsminister Balladur ned kranser ved minnesmerket. Etter seremonien ble en offisiell mottagelse holdt for Kongen og franske og norske gjester i Villons-les-Buissons.

VILLEDET: Velvillige amerikanere klarte ikke å hjelpe de norske æresgjesterne som skulle ha deltatt under hovedseremonien på «Omaha»-stranden. Vendt mot amerikanerne sees (f.v.) formann Arne Mathisen i Norges Krigsseilerforbund, nordmennenes følgeoffiser, oberst Daniel Rommetvedt og orlogskaptein Hakon Lunde.

Foto:
TOR G. JARILD

Æresgjester avvist

Fem norske krigsveteraner utvalgt som æresgjester ble først villedet, deretter ute-stengt fra hovedseremonien på «Omaha»-stranden.

For norsk del ble denne behandlingen av de fem en skygge på markeringen av invasjonen. De skulle representere de norske våpengrener og handelsflåten under seremonien på «Omaha»-stranden. Generaløyntnant Wilhelm Mohr fra Luftforsvaret, oberst Ivar Frøystad fra Kavaleriet, oberst Daniel

Rommetvedt fra Infanteriet, orlogskaptein Hakon Lunde fra Sjøforsvaret og formann Arne Mathisen i Norges Krigsseilerforbund.

Først ble bussen med æresgjesterne vinket bort av fransk politi ved «Omaha», og i stedet dirigert til galt sted, den amerikanske krigskirkegården ved Colville-sur-Mer. Her ble det anmodet om spesiell eskorte og helikoptertransport, men de velvillige amerikanerne hadde ikke praktiske mul-

ligheter for å hjelpe. Deretter ble bussen gjentatte ganger avvist av fransk trafikkpoliti, til tross for at bussen og de norske gjestene var korrekt akkreditert for hovedseremonien.

Da Aftenposten sist observerte de norske æresgjesterne, befant disse seg på landeveien vel en mil øst for åstedet for hovedseremonien, etter å ha blitt dirigert frem og tilbake av fransk politi som hadde fått ordre om at alle veier var «stengt».